

УПУТСТВО

за израду Програма за заштиту од зрачења у радиодијагностици и стоматологији

На основу члана 18. Правилника о условима за промет и кориштење извора јонизујућег зрачења („Службени гласник БиХ“ број 66/10) сваки корисник извора зрачења мора да посједује Програм за заштиту од зрачења у писаној форми. Садржај програма је дефинисан у члану 19. истог правилника и разрађује се у члановима 20 до 27. Стоматолози треба да обратe посебну пажњу на члан 81., а здравствене установе које обављају радиодијагностику на чланове 64 до 82 овог правилника.

При изради Програма за заштиту од зрачења у медицинској примјени извора јонизујућег зрачења потребно је поштовати одредбе из Правилника о заштити од зрачења код медицинске експозиције („Службени гласник БиХ“ бр. 13/11),

Сви правилници Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност налазе се на веб страници www.darns.gov.ba у дијелу "Прописи и документи".

У уводном дијелу Програма за заштиту од зрачења навести:

- ✓ Назив и адреса здравствене установе или стоматолошке ординације
- ✓ Намјена програма (*навести дјелатност за коју је програм намијењен*)
- ✓ Примјена програма (*навести ко је обавезан да примјењује програм*)
- ✓ Доступност програма (*навести на који начин ће програм бити доступан свим запосленим у здравственој установи или стоматолошкој ординацији*)
- ✓ Навести када се врши ревизија програма, која је намјена ревизије програма (*нпр. ревизија се ради приликом набавке новог извора јонизирајућег зрачења*)
- ✓ Садржај програма за заштиту од зрачења
  1. План организационе структуре
  2. Програм за мониторинг радног мјеста
  3. Програм осигурања квалитета (QA)
  4. Радне и сигурносне процедуре
  5. План за ванредне ситуације
  6. Систем евиденције података

1) План организационе структуре

- a) Опис организације и менаџмента, укључујући подјелу одговорности везане за радијациону безбједност, а посебно: особље, селекцију опреме, обуку особља, чување евиденције података.

У овом дијелу је потребно навести сљедеће:

- одговорно лице у здравственој установи или стоматолошкој ординацији (*власник лиценце*),

- организациону структуру с одговорностима везано за изворе зрачења за поједина радна мјеста у здравственој установи (специјалист радиологије, инжењер радиолошке дијагностике и др.)
- све изворе зрачења са подацима о произвођачу, моделу и серијском броју уређаја
- просјечно седмично оптерећење уређаја – број експозиција,
- набројати постојећу заштитну опрему за запосленике и пацијенте

b) Идентификација лица која раде са изворима зрачења и лица одговорног за заштиту од зрачења, њихову обуку, квалификације и радно искуство.

У овом дијелу је потребно навести слjedeће:

- лице одговорно за заштиту од зрачења, његове обавезе и овлаштења на основу законске регулативе (*члан 6. Правилника о условима за промет и кориштење извора зрачења*),
- сва професионално изложена лица (стално запослена и повремено запослена) која обављају дјелатност са изворима јонизујућег зрачења (*надлежне докторе и лица која користе изворе јонизујућег зрачења*) са њиховом стручном спремом, радним искуством и врстом послова који су им повјерени,

2) Програм за мониторинг радног мјеста

Податке за овај дио узети из извјештаја о мониторингу радног мјеста који је обавио ауторизовани технички сервис.

- ✓ У уводу у ово поглавље треба навести слjedeће податке :
  - *Навести да ауторизовани технички сервис обавља мониторинг радног мјеста;*
  - *Навести да ауторизовани технички сервис обавља персоналну дозиметријску контролу и лица које су пријављене на дозиметријску контролу;*
  - *Списак просторија у којима се обавља дјелатност са изворима јонизујућег зрачења;*
  - *Тачан распоред просторија и навести у којим просторијама се налази извор и гдје се налази управљачки дио.*
- ✓ Радијационе величине које ће се мјерити
  - *Овдје треба нагласити које се величине мјере (нпр. брзина дозе на одређеним мјестима).*
- ✓ Локације и временске периоде обављања мјерења
  - *Навести како су означене просторије гдје су извори јонизирајућег зрачења;*
  - *Навести како су означени извори јонизирајућег зрачења;*
  - *Навести сигналне, сигурносне и безбједосне уређаје;*
  - *Навести ко врши наведена мјерења (назив техничког сервиса);*
  - *Навести план мониторинга радног мјеста према члану 21. Правилника о условима за промет и кориштење извора зрачења (временски период).*

3) Програм осигурања квалитета (QA)

- Навести да ли се поступа у складу са препорукама произвођача уређаја;
- Навести да ли ауторизовани технички сервис обавља контролу квалитета уређаја и заштитне опреме;
- Навести временске периоде обављања контроле квалитета на основу Анекса 1.3 Правилника о заштити од јонизујућег зрачења код медицинске експозиције;
- Да ли постоји уговор са другим установама или експертима за заштиту од зрачења, уколико постоји навести краћи садржај уговора;
- Програм обуке и тренинга за особље које је укључено у активности с изворима јонизујућег зрачења – професионално изложена лица (*Вршиће се по плану и програму обуке професионално изложених лица одобреном од стране Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност*)

4) Радне и безбједносне процедуре (у медицинској примјени)

- ✓ Процедуре за коришћење личне заштитне опреме (за запослене и за пацијенте)
(Навести начин како и коју заштитну опрему морају да користе професионално изложена лица за поједину процедуру. Такође мора се написати процедура за заштиту пацијената- када, како и која врста заштитне опреме треба да се користи);
- ✓ Персонални мониторинг
Написати процедуру кориштења дозиметара (*навести која се врста дозиметара користи - ТЛД, када, како и на ком мјесту се носе дозиметри*);
- ✓ Процедуре за заштиту трудница и дојиља
Написати процедуру за заштиту трудница и дојиља;
- ✓ Процедуре за придржавање пацијента
Написати процедуру за придржавање пацијената;
- ✓ Процедуре за обуку нових запосленика (*Вршиће се по плану и програму обуке професионално изложених лица одобреном од стране Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност*)
- ✓ Процедуре за безбједност извора зрачења
(Овдје је битно навести процедуре како је извор обезбијеђен, односно каква је физичка заштита, мјере ограничавање приступа и мјере за минимизирање могућности крађе или неауторизоване употребе извора зрачења).

5) План за ванредне ситуације

Навести како поступити код ванредне ситуације, нпр. пожара, поплаве, неовлаштене употребе извора, квара на уређаја док је у употреби, итд.

(Искључити уређај који производи јонизујуће зрачење из електричног напајања и одмах обавјестити лице одговорно за заштиту од зрачења, власника лиценце, технички сервис, Агенцију).

Навести лица која су одговорна за предузимање мјера у случају ванредне ситуације (*нпр. лице одговорно за заштиту од зрачења*).

6) Систем евиденције података

- ✓ О пријему, трансферу, коришћењу и диспозицији свих извора зрачења
(Навести ко и на који начин води евиденцију);
- ✓ О моделима и серијским бројевима свих извора зрачења, управљачких уређаја
(Сваки извор треба имати своју евиденцију са потребним подацима);
- ✓ О резултатима персоналне дозиметрије
(Евиденција се води за свако професионално изложено лице);
- ✓ О мониторингу радног мјеста
(Сваки извршени мониторинг радног мјеста мора бити евидентиран за сваки извор);
- ✓ О резултатима контроле квалитета извора зрачења
(Свака извршена контрола квалитета извора зрачења мора бити евидентирана);
- ✓ О обуци запослених
(Зависно од врсте обуке лице одговорно за заштиту од зрачења мора да води евиденцију о обуци за свако професионално изложено лице);
- ✓ О испитивањима, калибрацијама, одржавању и модификацијама уређаја
(Мора се водити евиденција о свим одржавањима и промјена, као и о калибрацији и испитивању извора зрачења);
- ✓ О тестирању безбједносних уређаја
(Мора се водити евиденција о извршеном тестирању безбједносних уређаја).

Навести да ће систем евиденције података бити усклађен са одлуком о вођењу евиденције коју ће издати Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну безбједност.

Напомена:

Програм за заштиту од зрачења мора бити потписан од стране власника лиценце и овјерен печатом.